

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av
undervisningen i historia årskurserna 7–9
vid den fristående skolan Montessori Bjerred
i Lomma kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Montessori Bjerred

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i historia under våren och 2015. Granskningen vid skolan Montessori Bjerred, i Lomma kommun, ingår i detta projekt.

Montessori Bjerred besöktes den 16–20 mars 2015. Ansvariga inspektörer har utredaren Lotta Nyren och undervisningsrådet Malin Lundquist varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av undervisningen i historia genomförs i totalt 20 kommunala skolor och 7 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Montessori Bjerred

Montessori Bjerred ligger i Lomma kommun och omfattar verksamhet för förskoleklass och årskurs 1-9. Skolan drivs av en ekonomisk förening. Skolan har totalt 175 elever. Denna granskning avser årskurs 7-9 och omfattar 49 elever. På skolan finns en undervisande legitimerad lärare i historia. Läraren är huvudansvarig för utvecklingen av historieämnet, dock ej utsedd förstelärare. Historieundervisningen planeras och utvecklas i samverkan med historielärare i ett nätverk tillsammans med fyra andra Montessoriskolor. Enligt rektor ordnas inom ramen för detta nätverk särskilda ämnesvisa studiedagar. Läsåret 2013/2014 nådde, enligt nationell statistik, 90 procent av eleverna i årskurs nio minst betyget E i historia. Skolan har inte genomfört nationellt prov i historia.

Resultat

I vilken utsträckning får eleverna skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att använda en historisk referensram?

Här bedöms om undervisningen innehåller historiska kunskaper som anspelar på uppfattningar om dåtiden – uppfattningar som delas av många och som man i olika sammanhang förväntas känna till. Vidare bedöms om undervisningen innehåller kunskaper om historiska sammanhang som har lett fram till nuet. Kunskaper om historiska sammanhang kan öka elevernas förståelse för att samhället förändras av en mängd olika orsaker och att det påverkar förutsättningarna för eleverna själva och för deras omgivning. Erfarenheter från hela världen måste ingå i den historiska referensramen. Här bedöms även om undervisningen ger en kronologisk överblick. En grundläggande förståelse för kronologin i olika skeenden är en förutsättning för att kunna resonera om orsaker till, och konsekvenser av, förändringar i samhället. Vidare bedöms om eleverna får använda adekvata begrepp kring en historisk referensram. Slutligen bedöms också vilket stöd eleverna får i form av tydliga beskrivningar och förklaringar samt om eleverna får diskutera och reflektera kring en historisk referensram.

Kunskaper om historia

Av inskickade dokument, lektionsobservationer, lärar- och elevintervjuer framgår att undervisningen i historia innehåller kunskaper om tidsperioder, händelser och personer i det förflutna. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök behandlas bland annat franska revolutionen, andra världskriget och romarriket.

I den observerade historieundervisningen finns flera exempel på hur eleverna får möjlighet att använda historiska kunskaper för att förstå sin egen tid och förhålla sig till framtiden. Under en av de observerade lektionerna diskuteras tolv viktiga händelser under andra världskriget, till exempel dagen D, slaget om Stalingrad, Pearl Harbor, atombomber över Japan och blixtkrig mot Polen. Vidare får eleverna reflektera kring Hitlers och nazisternas väg till makten. I detta sammanhang jämförs Tysklands, Sveriges och USA:s arbetslöshet och valutfall under perioden 1928-1932. Eleverna uppmärksammas här även på hur partiet Ny demokrati rönt stor valframgång 1991 samt på dagens partipolitik och Sverigedemokraternas roll i denna. Undervisningen omfattar således exempel på hur processer som statlig styrning, maktfördelning och länders ekonomiska läge kan generera ett specifikt utfall/mönster i ett lands utveckling.

Vidare uppger lärare och elever i intervju att undervisningen behandlar kunskaper om olika processer bakom samhällsförändringar. Som exempel nämns romarrikets framväxt, franska revolutionen och urbaniseringen.

Historiska sammanhang och kronologisk överblick

I den observerade undervisningen finns flera exempel på hur undervisningen klargör historiska sammanhang genom koppla nutiden till det förflutna. Bland annat får eleverna resonera kring likheter och skillnader mellan franska revolutionen och det inbördeskrig som pågår i Syrien. I samband med detta diskuteras upplysningsidéerna och den arabiska våren. Eleverna får i uppgift att fundera över hur deras kunskaper om historien skulle kunna generera en alternativ historieskrivning. I inskickade dokument och uppgifter finns liknande exempel på hur undervisningen innehåller moment som ger eleverna möjlighet att hantera många aspekter av en komplex verklighet. Exempelvis ombeds eleverna i skrift reflektera över vad de kan lära sig av den amerikanska/franska industriella revolutionen för att förstå den värld vi lever i och nyttan av dessa kunskaper i mötet med framtiden. Även den elevenkät som Skolinspektionen har genomfört i samband med granskningen innehåller flera utsagor där eleverna betonar vikten av att kunna se historiska samband och sammanhang.

I de observerade lektionstillfällena finns flera exempel på hur undervisningen ger eleverna en kronologisk överblick genom att läraren uppmanar eleverna att fundera kring händelser och deras inbördes ordning, till exempel Syrienkonflikten och arabiska våren samt händelser under andra världskriget (se ovan). Eleverna får också reflektera över möjliga orsaker till att Sverige och USA förblev demokratier under denna period. Av inskickade dokument framgår att eleverna under provsituationer fått resonera utifrån en tidslinje. Vidare finns bland de inskickade dokumenten exempel på uppgifter och skriftliga prov där eleverna får, med utgångspunkt i historiska exempel, resonera kring vad vi kan säga om framtiden med hjälp av historien. Eleverna har även under provsituationer fått analysera orsaker till och konsekvenser av exempelvis ryska revolutionen.

Användning av historiska begrepp kopplat till historisk referensram

Inskickade dokument och observerande lektioner visar att undervisningen innehåller en konsekvent användning av adekvata tidsrelaterade begrepp kopplade till det undervisningen berör. Vid elev- och lärarintervjuerna framkommer vidare att läraren fokuserar på analytiska begrepp som *orsak* och *verkan* för att sedan använda dessa för att följa "röda trådar" inom ett specifikt arbetsområde. Under lektionsobservationer förekommer även begrepp som *kronologisk* och *konflikt*. Eleverna uppger att de får skriva begreppslistor samt formulera egna texter utifrån specifika begrepp som läraren väljer ut.

Vidare uppger elever i intervju att de fått se videoklipp där begreppen *orsak* och *konsekvens* introduceras, vilka de sedan har fått diskutera i klassen.

Aktivt lärarstöd i form av tydliga beskrivningar och förklaringar kopplat till historisk referensram

Av observerade lektioner, elevintervjuer samt inskickade dokument framgår att undervisningen ramar in av ett aktivt lärarstöd i form av tydliga beskrivningar och förklaringar avseende det innehåll som berörs.

Diskussion och reflektion kopplat till historisk referensram

Under samtliga observerade lektioner förekommer diskussioner och reflektioner utifrån en historisk referensram. Av observationer, lärarintervju och inskickade dokument framgår att undervisningen det senaste året har haft fokus på en specifik arbetsgång, den så kallade EPA-modellen. Modellen innebär att eleverna initialt arbetar med ett arbetsområde/innehåll enskilt (E) sedan diskuterar de parvis eller i mindre grupp (P), för att slutligen behandla innehållet tillsammans i storgrupp (A). Under samtliga elevintervjuer framkommer att eleverna får möjlighet att diskutera under varje lektion.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i mycket hög grad får skapa samband mellan olika tidsdimensioner när undervisningen behandlar historisk referensram.

I vilken utsträckning får eleverna skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap?

Här bedöms om undervisningen ger en orientering i källkritiska metoder och att eleverna får öva på att ställa frågor till och värdera historiska källor. Den övergripande frågan är hur vi kan veta något om det förflutna. Kursplanen pekar ut såväl skriftliga källor som arkeologiskt material, platser och levande människors berättelser som källor till historisk kunskap. Genom att eleverna får komma i kontakt med historiskt källmaterial kan ämnet bli levande för dem. När de tolkar och värderar källorna arbetar de dessutom som historiker och är med och skriver historia. Elevernas historiemedvetande utvecklas när de lär sig något om det förflutna, samtidigt som de får en insikt i vetenskapliga metoder och kan reflektera över hur deras tolkningar färgas av egna erfarenheter och värderingar. Här bedöms också om undervisningen ger eleverna möjlighet att genom källorna leva sig in i förhållanden och värderingar som rådde förr, det vill säga utveckla historisk empati och föra etiska resonemang om och ifrågasätta handlingar och värderingar under tidigare perioder i historien.

Vidare bedöms om eleverna får använda adekvata begrepp för att kritiskt granska, tolka och värdera källor.

Slutligen bedöms också vilket stöd eleverna får i form av tydliga beskrivningar och förklaringar samt om eleverna får diskutera och reflektera kring hur de utifrån en kritisk granskning, tolkning och värdering av källor kan skapa historisk kunskap.

Orientering i källkritiska metoder

I inskickade dokument, lektionsobservationer samt i intervjuer med lärare och elever återfinns flera exempel på hur undervisningen innehåller resonemang kring historisk källkritisk metod.

Under en av de observerade lektionerna som behandlar kunskapsområdet romarriket används ett textutdrag ur ett brev, skrivet av den romerske filosofen Seneca, som källa. I brevet beskriver Seneca sin upplevelse av ett gladiatorspel i Rom. Eleverna får i detta sammanhang diskutera huruvida brevet kan användas som historisk källa och träna sig i att ställa frågor till brevet. De frågor som ställs är dock inte inriktade på att värdera källan som relevant och trovärdig utan snarare av karaktären "forskarfrågor", det vill säga vilka historiska frågor som källan kan besvara. Exempelvis tar undervisningen upp vad vi kan veta om gladiatorspel och den tid då dessa utspelade sig. Vidare används, under samma observerade lektion, filmen *Gladiator* och leksaksgladiatorer i plast från Playmobil som utgångspunkt i undervisningen. Undervisningen tar här upp huruvida filmen och leksakerna kan användas som historiska källor eller kvarlevor för att säga något om den historiska period de är tänkta att återspegla. Eleverna uppmanas reflektera över hur leksaksgladiatorerna som producerats i nutid skulle kunna säga något om vår tid och hur vi levde om de skulle hittas om 100 år, det vill säga källan diskuteras utifrån tre tidsdimensioner- dåtid, nutid och framtid. Undervisningen ger på så vis eleverna möjlighet att öva på att tolka och värdera källor för att skapa egna framställningar av det källorna beskriver. Eleverna får också möjlighet att öva på att se hur deras tolkningar av exempelvis begreppet/fenomenet "underhållning" (som var syftet med gladiatorspelen) färgas av deras egna erfarenheter och värderingar.

Under en annan av de observerade lektionerna lyfter undervisningen fram likheter och skillnader mellan inbördeskriget i Syrien och franska revolutionen, här används framförallt två källor i undervisningen, en krönika ur *Dagens Nyheter* från 2015 samt statistik från internetsidan Globalis. Eleverna diskuterar i detta sammanhang källornas trovärdighet och användbarhet. Bland inskickade dokument finns andra exempel på källkritiska övningar som utgår från olika texter om "potatiskravallerna" (vilka ägde rum i Stockholm 1917) samt utdrag ur Erich Maria Remarques skönlitterära bok "På västfronten intet nytt" från 1929.

Eleverna har även i provsituationer- utifrån ett utdrag ur Parliamentary Papers från 1842, och en artikel från tidningen Expressen - fått jämföra arbetsvillkoren för en textilarbetare i Kambodja 2006 med livet i gruvorna i Storbritannien under 1800-talet.

Använda och tolka källor för att utveckla historisk empati

Av lektionsobservationer, inskickade dokument samt intervjuer med lärare och elever framgår att eleverna i viss mån får möjlighet att föra etiska resonemang om och ifrågasätta handlingar och värderingar under tidigare perioder i historien. I lärarintervjun nämns ett exempel från undervisningen där eleverna fått läsa ett soldatbrev från flottan under andra världskriget. Ett av syftena var enligt läraren att eleverna skulle se att människorna då "inte var så olika oss". I anslutning till att brevet från Seneca (se ovan) används, lyfter undervisningen fram att värdet av en människa genom historien sett väldigt olika ut.

Skolan uppger i samband med faktakontroll av denna rapport, att de, med syfte att utveckla elevernas historiska empati, varje år har ett studiebesök och en föreläsning av en överlevare från koncentrationsläger samt att alla elever läser Anne Franks dagbok, då i samarbete med svenskämnet.

Användning av historiska begrepp kopplat till att kritiskt granska, tolka och värdera källor

Av lektionsobservationer, inskickade dokument samt i lärarintervjun framkommer att undervisningen i detta sammanhang behandlar en adekvat begreppsapparat, där begrepp som primärkälla, närhet, syfte, trovärdighet, kvarleva, och tolkning närvarar. I den observerade undervisningen finns exempel på hur eleverna, i anslutning till en uppgift, ombeds besvara frågan om vad en journalist vill få fram med en viss rubrik. Eleverna får i detta sammanhang möjlighet att föra resonemang som stöttar deras förståelse av att en källa kan vara tendentiös.

Aktivt lärarstöd i form av tydliga beskrivningar och förklaringar samt diskussion och reflektion kopplat till att kritiskt granska, tolka och värdera källor

Av lektionsobservationerna framkommer att eleverna får stöd i hur de kan ställa frågor kring källors relevans. Vidare ger undervisningen eleverna en stödstruktur och en kontext för att förstå den källa som ska tolkas. Vid upprepade tillfällen under en av de observerade lektionerna uppmanas eleverna ställa frågor till olika källor. (Se ovan, under rubriken Orientering i källkritiska metoder.) Dock tydliggörs inte – under den observerade undervisningen – på vilket sätt och i vilket syfte frågorna ska ställas.

Undervisningen innehåller således inte en tydlig orientering i historisk källkritik utan ett resonemang avseende vilken historisk kunskap som kan utvinnas av en viss källa och ett allmänt kritiskt förhållningssätt till information. Den observerade undervisningen tydliggör inte heller skillnaden på historiska källor och annan litteratur/information. I övrigt visar lektionsobservationerna att eleverna ges utrymme för diskussion och reflektion kring att kritiskt granska, tolka och värdera källor.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i hög grad får skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap. Vidare bedömer Skolinspektionen att eleverna i ganska hög grad får använda och tolka källor för att utveckla historisk empati.

I vilken utsträckning får eleverna skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv?

Här bedöms om undervisningen ger eleverna möjligheter att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv. Vidare granskas om undervisningen innehåller moment kring hur historia kan användas för olika syften och förståelse för hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet. Historieskrivningen är inte neutral utan görs utifrån något syfte eller i ett specifikt sammanhang. Historia kan vara ett verktyg både för enskilda individer och för grupper att formulera hur de vill uppfattas och vad de vill göra genom att berätta om det förflutna. Historia kan också användas för att skapa familjesammanhållning eller etablera identiteter baserade på till exempel klass, genus, etnicitet, generation eller nationell tillhörighet. Med kunskaper om detta får eleverna möjlighet att upptäcka och förstå när och hur historia används för att påverka människor i olika sammanhang.

Vidare bedöms om eleverna får använda adekvata begrepp för att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv. Slutligen bedöms också vilket stöd eleverna får i form av tydliga beskrivningar och förklaringar samt om eleverna får diskutera och reflektera kring hur de och andra använder historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv.

Hur spår av historien kan tolkas

Av elev- och lärarintervjun framkommer att undervisningen innehåller exempel på hur spår av historien kan tolkas. Exempelvis har lärare och elever letat upp namn på specifika gator och företag i Lund för att sätta dem i ett historiskt sammanhang.

Vidare uppger läraren uppger i intervju att några av klasserna har varit i centrala Lund och tittat på "monumentet", ett monument som uppfördes ett par hundra år efter slaget vid Lund i syfte att förbrödra det svenska och danska folket.

Elever berättar i intervju att undervisningen behandlat hur vissa datum (exempelvis den 4 juli, USA:s självständighetsdag) fortfarande uppmärksammas samt hur landsgränser förändras, liksom hur byggnader och språk kan spåras historiskt.

Vidare framkommer i intervju med läraren att historieundervisningen i årskurs nio under flera år omfattat ett studiebesök i Berlin. Under detta besöker eleverna ett flertal platser med koppling till exempelvis andra världskriget. Under en av de observerade lektionerna diskuteras att det vid den bunker där Hitler påstås ha dött, idag finns ett parkeringshus. Eleverna uppmärksammas här på att när parkeringshuset byggdes valde man att inte märka ut platsen. Undervisningen klargör på så vis hur historia kan vara ett verktyg både för enskilda individer och för ett land att formulera hur de vill uppfattas och vad de vill göra genom att berätta om det förflutna.

Hur historia kan användas för att skapa eller stärka gemenskaper och nationella identiteter

I elev- och lärarintervjun framkommer att undervisningen innehåller ett exempel på hur historia kan användas för att stärka en gemenskap. Eleverna har inom arbetsområdet Den grekiska demokratin fått arbeta med en uppgift där de analyserar ett tal som den amerikanska presidenten Barack Obama höll till Grekland 2012 på den grekiska självständighetsdagen. Eleverna får i uppgift att resonera kring hur presidenten använder den grekiska historien för att stärka den amerikanska identiteten och förbättra USA:s relation till Grekland.

Undervisningen har även låtit eleverna möta bildkällor som åskådliggör hur samma händelse eller förlopp kan se utifrån olika personers/gruppers perspektiv. Under lärarintervjun nämns propagandamålningen på Lenin och foton från slagfältet, både arrangerade och icke arrangerade bilder som exempel. Under elevintervjun ges exempel på hur undervisningen fokuserat på en specifik händelse och i samband med detta har eleverna fått läsa om händelsen i två källor och utifrån två olika perspektiv. Vidare uppger lärare och elever i intervju att eleverna analyserat en målning som illustrerar USA:s självständighetsförklaring 1776. I samband med denna övning har eleverna fått reflektera över att det endast är vita män som avporträtteras på målningen.

Hur historia använts och används i samhället och i vardagslivet

Av lektionsobservationer, lärarintervju och elevintervju framkommer några exempel på att eleverna behandlar hur historia använts och används i samhället och vardagslivet. I lärarintervjun framkommer bland annat hur undervisningen berört hur nazisterna använt historia i syfte att komma till makten. Elever uppger i intervju att de, i samband med valet och andra världskriget, pratat om propaganda och Hitlers propagandaminister, Goebbels. Vidare framkommer under lärarintervjun att, i samband med besöket vid monumentet (se under rubriken Hur spår av historien kan tolkas), har undervisningen tagit upp hur monumentet senare använts som samlingsplats för högerextremister. På detta sätt har eleverna uppmärksamats på vilka konsekvenser historieanvändning och skilda uppfattningar om det förflutna kan ge. Bland inskickade dokument framkommer också att undervisningen behandlat hur OS-invielsen i London 2012 tydligt uppmärksammade den industriella revolutionen.

Användning av historiska begrepp kopplat till användning av historia

Under lärar- och elevintervjun framkommer att begreppet propaganda förekommer i undervisningen. Under en av de observerade lektionerna förekommer en diskussion kring varför det finns "playmobilromare" just i Italien. Undervisningen lyfter här fram begreppet identitet och hur ett lands identitet präglar exempelvis vilken typ av leksaker som finns att köpa.

Aktivt lärarstöd i form av tydliga beskrivningar och förklaringar samt diskussion och reflektion kopplat till användning av historia

Av lektionsobservationer, lärar- och elevintervjuer framkommer ett fåtal exempel på när eleverna i undervisningen får diskutera eller reflektera specifikt kring sin egen och andras användning av historia.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i ganska hög grad får skapa samband mellan tidsdimensioner när det gäller hur spår av historia kan tolkas. Vidare bedömer Skolinspektionen att eleverna i viss grad får undervisning om hur historia kan användas för att skapa eller stärka gemenskaper och nationella identiteter samt reflektera över hur historia använts och används i samhället och i vardagslivet.

Allmändidaktik

En framgångsrik undervisning som leder till att eleverna når goda studieresultat kan inte beskrivas i endimensionella termer. Det är kvaliteten i lärarens kombinerade kunskaper, förmågor och handlingar i varje unik undervisningssituation som skapar förutsättningar för elevers lärande och kunskapsutveckling.

Utifrån forskningsöversikten Utmärkt undervisning¹ går det dock att peka ut några specifika kompetenser hos läraren som visat sig ha stor betydelse.

Lektionsobservationerna, elevenkäten samt intervjuer med elever och lärare visar att undervisningen i historia i hög grad präglas av en trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö. Vidare visar lektionsobservationerna samt intervju med elever och lärare att undervisningen individanpassas och att det finns en tydlighet när det gäller mål och struktur i undervisningen. Intervjuade elever uppger att läraren i hög utsträckning varierar sin undervisning och att mycket av undervisningstiden präglas av diskussioner i såväl minder grupp som i helklass. Diskussionen som förs är enligt eleverna upplagd så att alla blir delaktiga och att de lär av varandra. Lektionsobservationerna visar att undervisningen innehåller såväl öppna frågor som manar till reflektion som slutna frågor, där det finns ett tydligt "rätt" och "fel" svar. Vid de observerade lektionerna förekommer få inslag av återkoppling/reflektion över lärandet. Dock uppger intervjuade elever att läraren ger tydlig återkoppling på deras respektive prestationer. Under arbetets gång görs avstämningar i vad eleverna har lärt sig, det vill säga hur deras svar på "den stora frågan" (vad vi ska veta efter avslutat arbetsområde) blir allt mer kvalificerat. Läraren uppger i intervju att det på detta sätt blir tydligt för eleverna *hur* och *att* deras kunskap om ett visst arbetsområde/innehåll växer.

Syfte och frågeställningar

Flera historiedidaktiska studier pekar på att det finns brister i undervisningen och i elevernas färdigheter när det gäller att skapa sammanhang mellan tidsdimensionerna dåtid, nutid och framtid när de olika förmågorna i ämnet historia behandlas. Detta är en viktig aspekt av det som handlar om historieämnets syfte – att utveckla elevernas historiemedvetande, och därför en central kvalitetsaspekt av undervisning i historia i grundskolan. Granskningens syfte är med bakgrund i detta att granska om undervisningen i historia i grundskolan utformas så att eleverna får möjlighet att skapa förmågespecifika samband mellan tidsdimensioner, det vill säga knyta samman olika tidsdimensioner, till exempel dåtid till nutid och framtid, när de använder en historisk referensram, arbetar med källor, reflekterar över historieanvändning och använder historiska begrepp.

¹ Håkansson, Jan & Sundberg, Daniel (2012). *Utmärkt undervisning: framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. 1. utg. Stockholm: Natur & Kultur

För att uppfylla syftet ska följande frågeställningar besvaras:

1. Innehåller undervisningen moment och uppgifter där eleverna får skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att:

- a) använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer?
- b) kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap?
- c) reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv?
- d) använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används?

2. Får eleverna stöd i historieundervisningen generellt, och i synnerhet för att skapa samband mellan olika tidsdimensioner, genom att de får:

- a) ett aktivt lärarstöd i form av tydliga beskrivningar och förklaringar?
- b) diskutera och reflektera?

Frågeställning 1a–1d fokuserar på *vad* historieundervisningen innehåller, och bygger på kursplanens uppfattning om att de fyra förmågorna historisk referensram, källhantering, historieanvändning och historiska begrepp tillsammans utvecklar elevernas historiemedvetande.

Frågeställningarna 2a–2b fokuserar på *hur* historieundervisningen genomförs och knyter an till Skolinspektionens modell för undervisningsgranskning. Fråga 2a tar fasta på om läraren är tydlig och konkret när det gäller att beskriva och förklara olika saker för eleverna, i synnerhet vad det innebär att knyta ihop olika tidsperioder genom förmågorna. Fråga 2b tar fasta på om eleverna får ge uttryck för och utbyta tankar och resonemang – enskilt eller i grupp med andra elever och läraren. Det ska framhållas att frågorna 2a och 2b även avser historieundervisningen generellt, det vill säga även i de fall eleverna *inte* får skapa tidssamband genom förmågorna.

Metod och material

I Skolinspektionens modell för granskning av undervisning ingår olika datainsamlingsmetoder: intervjuer, dokumentstudier, statistik, observationer och enkäter. De underlag som samlats in inför och under Skolinspektionens besök på skolan analyseras sedan av de inspektörer som genomfört besöket varpå dessa redovisar sina bedömningar av i vilken grad undervisningen i historia lever upp till kursplanens krav i ett beslut och i denna rapport.

Rapporten är disponerad utifrån de tre inledande ämnesspecifika förmågor som beskrivs kursplanen. Förmågan att använda adekvata begrepp i relation till de tre inledande förmågorna behandlas i respektive delavsnitt. För att eleverna ska kunna utveckla en historisk referensram och förståelse för hur historia skapas och används behöver de tillgång till ett ämnesspråk. Begreppen är verktyg som kan användas genomgående i all undervisning och bidra till fördjupad förståelse för ämnets centrala frågeställningar. I kursplanen finns två typer av begrepp, *tidsrelaterade begrepp* som knyter an till epoker eller specifika tidsperioder och *övergripande begrepp* som fungerar som analysverktyg genom att de belyser grundläggande historiska frågeställningar som är relevanta för de tidsperioder man studerar.